

Reactie op Wim Drees

Stefan Paas en Rik Peels

Willem Drees haalt in zijn blog (<http://www.leidenreligieblog.nl/articles/religieuze-opvoeding-niet-op-deze-manier>) fors uit tegen ons Volkskrantartikel. Helaas mist hij ons punt. Ons betoog (voor wie het niet gelezen heeft) is te vinden op <http://www.rikpeels.nl/files/Religiositeit.pdf>. Het bevat de volgende stappen:

1. Er is een groeiende berg van onderzoek dat aantoont dat religiositeit min of meer aangeboren is. Het is een natuurlijk iets, ongeveer zoals kunstzinnigheid, sportiviteit, e.d. natuurlijk zijn. Zie daarvoor het notenapparaat bij hoofdstuk 1 van ons boek *God bewijzen*.
2. Normaal gesproken kiezen mensen ervoor iets te doen met zo'n aanleg. Zij onderdrukken het niet en laten het ook niet woekeren. Zij brengen het in cultuur, cultiveren het. Dat doen zij door de aanleg in te bedden in een vormende traditie.
3. Merkwaardig genoeg is het in Nederland gebruikelijk om dit niet te doen wanneer het om religieuze aanleg gaat. Althans, het wordt als volstrekt normaal gezien wanneer ouders hun kinderen opvoeden zonder enige cultivering van religiositeit, of zelfs met een ronduit vijandige houding tegenover elke vorm van religiositeit.
4. Het gevolg, zo zeggen wij, is dat we nu met de brokken zitten: een elite die niks gelooft tegenover een massa mensen die elke spirituele hype omarmen.
5. Wij roepen op tot een serieuze omgang met de natuurlijke religieuze aanleg van mensen. Niemand hoeft bang te zijn voor de gevolgen daarvan: een goed gecultiveerde religieuze aanleg (zo blijkt uit talloze voorbeelden) is nuttig voor de samenleving. Bovendien blijkt uit onderzoek dat het mensen meer dan gemiddeld gezond en gelukkig houdt.

Nu Drees. Tegen stap 1 van ons betoog brengt hij in dat de natuurlijkheid van onze religieuze aanleg nog niet wil zeggen dat die aanleg 'goed' is. Nee, uiteraard niet. Dat hebben we dan ook niet beweerd. Wij pleiten juist voor inbedding in vormende intellectuele en morele tradities, omdat die religieuze aanleg tot de raarste dingen kan leiden – en nogal eens leidt.

Verder meent Drees dat wij ons alleen beroepen op McCauley, terwijl iedereen die het artikel leest daar toch ook duidelijk de namen van Justin Barrett en Herman van Praag ziet staan. In het boek waarop ons artikel is gebaseerd voeren wij verder een lange reeks namen aan. Punt is dat ons betoog rust op een stevige wetenschappelijke basis. Dat McCauley (en bijv. Boyer en Bering) andere politieke en maatschappelijke conclusies trekken uit deze basis dan wij doen, zal waar wezen, maar doet niets af aan de feiten.

Tegen stap 2 van ons betoog brengt Drees in dat er toch meer opties zijn dan onderdrukken – laten woekeren – cultiveren. Hij noemt dat: kinderen in aanraking brengen met kritisch denken en met verschillende tradities. Nu, wat is dat anders dan cultiveren? Maar ook bij deze vorm van cultiveren zal de vraag uiteindelijk zijn: wordt de religieuze impuls ten principale gezien als iets wat zoveel mogelijk aan banden moet worden gelegd, of wordt zij gestimuleerd om zich binnen bepaalde grenzen te ontwikkelen? Hoe dan ook, Drees herhaalt hier ons punt in plaats van het te weerleggen.

Drees zegt verder nog dat veel ouders niet zozeer bang zijn voor de uitwassen van religiositeit, maar gewoon geen nut zien in het horen bij een religieuze organisatie. Ongetwijfeld, maar op welke manier is dat een objectie tegen ons betoog? Ongeacht welke reden ouders hebben om hun kind niet in aanraking te brengen met een religieuze traditie, het gevolg blijft hetzelfde. Overigens zijn wij niet zo overtuigd als Drees dat dit het enige motief is. Zeker bij het weldenkende deel der natie bestaat wel degelijk ook weerzin tegen religiositeit en niet slechts onverschilligheid. Maar nogmaals: dit punt is eigenlijk niet relevant voor ons betoog.

Tegen punt 5 van ons betoog brengt Drees ten slotte in dat literatuur waarin verband wordt gelegd tussen geloof enerzijds en gezondheid en geluk anderzijds 'apologetisch' zou zijn. Dit is simpelweg onjuist. Wij baseren ons op een massa peer reviewed artikelen, die vermeld staan in ons boek *God*

bewijzen. Daartegen brengt Drees één artikel in van een niet gepromoveerde theoloog, die een kwestie aansnijdt waarover wij het helemaal niet hebben. Wij hebben niet beweerd dat atheïsme ‘ongezond’ is, net zomin als wij beweren dat amuzikaliteit schadelijk is voor de gezondheid. Wij hebben slechts beweerd dat niemand bang hoeft te zijn voor de gevolgen van een religieuze opvoeding.

Ten slotte wil Drees ons nog even de nieren proeven. Wij zouden ons bedreigd voelen door niet-gelovigen, wij slaan een negatieve toon aan over niet-gelovigen en over de ‘zelfstandige gelovige’ (wie dat ook moge zijn), en wij zouden ‘benauwd’ zijn. Nou nou. Om de een of andere reden die ons niet duidelijk is, heeft ons artikel blijkbaar een gevoelige snaar geraakt bij Drees. Niets van alles wat hij ons aanwrijft, is zelfs maar bij benadering te vinden in ons artikel. Onze motivatie is buitengewoon positief: doe wat met die religieuze aanleg! En wij vinden niet-gelovigen vaak heel leuke mensen, heus waar.